

СТАНОВИЩЕ

от професор д.ф.н. Мирослав Дачев

за

кандидатите по обявения конкурс от НАТФИЗ „Кр. Сарафов“

за ПРОФЕСОР по професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство, и научна специалност Кинознание, киноизкуство и телевизия (анимация), публикуван в Държавен вестник брой 109/21.12.2021 г.

По обявения конкурс по анимационно кино има две кандидатури, което изисква – освен традиционния прочит на достойнствата на кандидатите, да се направят и паралели, за да може да се аргументира избора на единия от двамата. Още в самото начало следва да се подчертае, че двете кандидатури са изключително сериозни; всяка от тях има свои несъмнени постижения и заслуги в областта, в която кандидатстват. Отговорят на наукометричните показатели и на условията, предвидени в ЗРАСРБ. Ще опитам първо да очертая последователно постиженията на двамата кандидати, след като са заели академичната длъжност „доцент“ – при Господин Неделчев това е периодът след октомври 2017 г., а при Радостина Нейкова – периодът след юни 2013 г. Накрая ще направя паралел, който да аргументира избора ми по конкурса.

ПЕРСОНАЛНИТЕ ПРОЧИТИ

*

Господин Неделчев. Завършва „Анимационна режисура“ в НАТФИЗ (1987-1993). През периода 1994-2007 г. работи като аниматор на свободна практика. Има несъмнено богато професионално досие в областта на анимационното и документалното кино (аниматор на 21 и режисьор на 12 анимационни филма; режисьор на 21 документални филма; продуцент на 23 анимационни и документални филма). От 2000 г. е хоноруван асистент в НАТФИЗ, а от 2004 г. преподава анимация в НАТФИЗ на основен трудов договор. Същинската академична кариера на Господин Неделчев, съгласно изискванията на ЗРАСРБ, реално се развива през последните шест години. Доктор по кинознание, киноизкуство и телевизия от 27.06.2016 г. с темата „**Дигиталният свят на класическата анимация. Новите превъплъщения на традиционните анимационни технологии**“.

Доцент по кинознание, киноизкуство и телевизия (анимация) от 27.10.2017 г. в НАТФИЗ. От 2018 г. е ръководител на специалността „Анимация“, а от 2021 – ръководител на магистърска програма „Анимационна режисура“.

Периодът на оценяване на **творческата и изследователската дейност** на доц. Неделчев обхваща непълни пет години. Самият той посочва в документите си по конкурса (Справка за приносите), че за него, цитирам, *„правенето на анимационно кино е по-скоро практическа дейност, отколкото научна“*. По тази причина той се представя в конкурса най-вече с творби, в които участва като аниматор, сценарист, режисьор и/или продуцент. *Изследователски текстове липсват* (реално кандидатът представя в справката си три доклада, но те са преди 2016 г., така че не участват в конкурса). Списъкът с творби включва: **„Restart“** (анимационен филм, 2017; режисьор, художник и аниматор), **„Гражданинът Сис“** (документален филм, 2019, сценарист, режисьор и продуцент), **„За смисъла на астрологията“** (документален филм с анимационни инсценизации, 2020, аниматор), **„Приказка за вярата“** (документален филм с анимационни сцени, 2020, аниматор), **„Органика“** (анимационен филм, 2021, продуцент), **„Любовта, без която не можем“** (анимационен филм, 2022, режисьор, художник и аниматор; специален диплом на 26-ия фестивал на българското документално и анимационно кино „Златен ритон“-2022 и CANNES Short Film Festival-2022.). За тях той коректно отбелязва в справката за приносите си, че разкриват в най-голяма степен посоките и творческите му търсения по отношение на визуално-пластическото изграждане на екранното изображение (на база традиционните за класическото анимационно кино изразните средства и технологии, от една страна, и техните дигитални еквиваленти в съвременната компютърна анимация, от друга) и че са отражение в най-пълен обем на неговите идейно-естетически предпочитания и изразни средства в цялостната му професионална дейност. Действително представените в конкурса творби очертават творец с оригинален поглед, интересни идеи и много добри реализации. Някои от визуалните му метафори са особено актуални днес.

За успехите в **педагогическата дейност** на доц. Неделчев красноречиво говори реализацията на неговите студенти, много от които са с награди на световни студентски и професионални филмови фестивали. Доц. Неделчев има и **експертна дейност** в областта на анимационното кино. Той е член на Националната художествена комисия за анимационно кино (2020/2021), член на Експертната комисия за

анимационно кино към НФЦ (2021), експерт-оценител към „Програма Култура“ на Софийска община (2020, 2021), член на международното жури на МФАФ „Златен Кукер“ (2019), член на селекционна комисия на СФАФ Варна (2017).

Като цяло Господин Неделчев оставя впечатление за ярко творческо присъствие, всеотдайна педагогическа работа, макар и с късна академична реализация (малък докторат на 58-годишна възраст и хабилитация година по-късно), силна експертна дейност и за съжаление неизкушеност към изследователска работа.

*

Радостина Нейкова. Завършва най-напред „Кинознание“ (1993-1998), а след това и „Анимация и анимационна режисура“ в НАТФИЗ (1997-2000). Доктор по кинознание, киноизкуство и телевизия от 01.02.2006 г. с темата: **„Специфични особености на анимационния образ“**. Доцент по кинознание, киноизкуство и телевизия от 31.05.2013 г. в Институт за изследване на изкуствата при БАН. Започва да преподава в НАТФИЗ различни дисциплини в областта на анимационното кино още след придобиване на степента доктор през 2006 г.: „Анимационни техники“ (2007-2011); „Технология на анимационен филм“ (2009-2011). Всъщност сродни дисциплини в същата област е преподавала и преди това, в периода 2003-2007, във Варненския свободен университет: „Режисура в анимационното кино“, „Анимационна драматургия“, „История и теория на анимационното кино“.

Най-напред поглед към **педагогическата ѝ дейност**. В периода след доцентурата Радостина Нейкова води дисциплините: „Драматургия на анимационен филм“ (2013-2019); „Анализ на анимационен филм“ (2017-2019); „История на българското анимационно кино“ (2020-2022); „Драматургия на хибридни екранни форми“ (2021-2022). Ръководител на майсторски класове и уъркшопи в Европа и Латинска Америка. Към момента на конкурса Радостина Нейкова има 16 години преподавателски стаж в Академията: от тях 9 години като доцент и 16 години като доктор в областта „кинознание, киноизкуство и телевизия“. Отново към момента на конкурса тя е на 48 години – факт, който я очертава като изключително перспективен преподавател с оглед на нуждите на Академията.

След това поглед към **творческата ѝ дейност**. Творбите, с които кандидатства в конкурса, са: **„Мармалад“** (2020, режисьор, сценарист, художник и аниматор; 13

международни награди, част от които за най-добър анимационен филм, и 82 селекции), „Грозна приказка“ (2018, режисьор, съсценарист, художник и аниматор; 9 международни награди, част от които за най-добър анимационен филм и анимационна техника, и 32 селекции), „Как Сърдел направи ремонт“ (2015, сърежисьор, съсценарист, художник и аниматор; 6 награди, сред които отново за най-добър анимационен филм и анимационна техника, и 31 селекции). Представените като хабилитационни филми „Мармалад“/2020/ и „Грозна приказка“/2018/ са едни от първите анимационни филми в България, изцяло създадени в технологията *ръчно бродирана анимация*. В справката за приносите си доц. Нейкова коректно отбелязва, че при тази новаторска и оригинална технология „пулсацията и рисунъка на анимирания конец, играта с пространството на плата, изграждат специфично сложно и обхватно възприемане на анимационната история“. Характерно за творбите на доц. Нейкова е, че предлага и авторски изложби на фази и декори от филмите, които доразвиват практически популяризирането в етапа на създаване на филми с използване на нетрадиционна анимационна техника. Не може да бъде подминат факта, че нейни анимационни филми попадат в селекциите на такива международни фестивали като този в Отава, които са от категория А (най-престижната в йерархията на фестивалите за кино).

И накрая поглед към **изследователската ѝ дейност**. Автор на десетки научни доклади на международни и национални форуми (приблизително трийсет доклада, половината от които извън България) за наблюдавания период – едно изключително добро представяне. Публикационната активност в този период включва две монографии (Съвременно детско кино, 2016; Естетика, технология и комуникация в киното за юношеска аудитория, 2022), две студии и двадесет статии (всички коректно посочени в списъка на публикациите). Главни теми в публикациите ѝ са детско-юношеското кино (развитието му в дигитална среда, проблеми и др.) и анимационното кино (развитие на изображението в процеса на работа в един анимационен филм; специфики на анимационната изразност). В монографията „Естетика, технология и комуникация в киното за юношеска аудитория“, представена като хабилитационен труд, се обособява ново поле на научно изследване в българското изкуствознание, тясно свързано с практико-приложната сфера при създаването на авторски анимационни филми, насочени към детската и юношеската публика, и е въведена специфична терминология, свързана с анимационните технологии. Като цяло научната ѝ дейност показва почерк на усърден

изследовател, който съумява да свърже педагогическите, творческите и изследователските страни на две явления – анимационното кино и детско-юношеското кино. Изрично трябва да отбележа, че има шест публикации в списания с висок рейтинг (отразени в базите данни на SCOPUS, Q2 [втори квартил]; ERICH +; Web of Science). Към работите ѝ са посочени 44 цитирания. Ръководител и участник в екипи на международни проекти в областта на анимацията. С оглед на всичко това смятам, че за преподавател и творец в тази сфера на дейност тя има завидна и високо оценена изследователска работа.

СЪПОСТАВИТЕЛНО ЧЕТЕНЕ

*

Паралелите показват, че доц. Неделчев започва значително по-късно преподавателската си дейност, в сравнение с доц. Нейкова. Затова, независимо от големите различия във възрастта, преподавателската им дейност протича в един и същи период (при единия от 2000 г., при другия от 2003 насам), като и при двамата има видими успехи в прилагането на творческите и/или изследователските инвенции в учебния процес. Полето на интереси на доц. Нейкова е по-широко (тя се развива екстензивно), докато при доц. Неделчев е по-концентрирано (той се развива интензивно). При него устремът е изцяло практически, докато при нея освен творчески, има и силно изявени изследователски усилия (висока публикационна активност и цитируемост). Доц. Неделчев има превес със значително по-богатата си цялостна практика в областта на анимацията, което се дължи и на по-дългия му творчески път. В рамките на конкурса творческите им изяви са силни и съпоставими; бих казал, че доц. Нейкова печели по-голямо международно признание. В полето на изследването на анимацията, обаче, двамата кандидати са несъпоставими. Изследователските приноси на доц. Нейкова са разпознаваеми и многократно цитирани, при доц. Неделчев те отсъстват изцяло. В полето на научната и проектна дейност тя има престижна позиция, която не може да не бъде отбелязана. Доц. Нейкова има превес и в областта на експертизата – тя е селекционер на анимационни филми от актуалната световна филмова продукция за конкурсните програми на международни анимационни филмови фестивали провеждани у нас и в чужбина (селекционер и куратор на фокус България на един от престижните европейски фестивали за кино МОНСТРА в Португалия).

При избора за академична длъжност (професор) с най-голяма тежест са критериите „учебно-преподавателска дейност“ и „научна (творческа) дейност“. Изборът между двамата би бил труден, ако го мислим единствено в полето на педагогическата дейност и/или практиката. Доколкото доц. Нейкова има и силни творчески изяви, изборът дори не се свежда до избор между практик и изследовател. Но липсата на изследователска дейност в единия случай и силното и присъствие в другия, е видимо различие в един конкурсен принцип. За мен, като учен, това е много важно различие. Инвестирането във възрастта също е аргумент, който би имал тежест при избора. Ако за творческата и научната дейност възрастови ограничения, слава Богу, няма, то за преподавателската дейност – и особено на основен трудов договор – законовите изисквания са категорични. Към момента на конкурса Господин Неделчев е на 64 години – факт, който – за съжаление – не го очертава като перспективен преподавател с оглед на нуждите на Академията. Няма как да бъде омаловажен и фактът, че предстоящото навършване на пенсионна възраст (през 2023) не му позволява да бъде причислен към състава на ОТД при следващата процедура на акредитация. Докато, обратно, пред доц. Радостина Нейкова има несъмнено много повече перспективи за академична кариера през следващите почти две десетилетия. А нейната кариера – съдейки по представените за конкурса материали – се очертава като добра симбиоза между педагог, творец и изследовател, със силен акцент не само върху творчеството, но и върху публикационната активност и цитируемост.

Така че при тези две силни кандидатури по отношение на творческа продукция, педагогически опит и експертиза, отдавам без колебание предпочитания на доц. Радостина Нейкова и гласувам за нея, воден от изброените дотук аргументи. Освен посилната ѝ международна разпознаваемост като творец и експерт, отдавам голямо значение и на огромното различие между двамата кандидати в полето на изследователската работа.

чл.-кор. проф. д.н. Мирослав Дачев

19 май 2022 г.